

تحلیل و بررسی و مقایسه و تطبیق تزئینات شاه نشین در

خانه های سنتی شهر اردبیل

حمید جهانی شام اسبی- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد
اسلامی واحد خلخال

hamid.jahani200@yahoo.com

چکیده

مقاله حاضر در صدد تحلیل و بررسی و مقایسه و تطبیق تزئینات شاه نشین در خانه های سنتی شهر اردبیل است. روش تحقیق توصیفی - پیمایشی و جامعه ی آماری موجود 16 خانه در شهر اردبیل که 9 خانه به ثبت سازمان میراث فرهنگی استان رسیده است، 3 خانه متروکه و غیر قابل سکونت و 4 خانه شخصی می باشد. نمونه های بررسی شده در این مقاله مشتمل بر 4 خانه اعم از خانه های میرفتاحی، خادم باشی، صادقی و وکیل الرعایا می باشد. با بررسی نقشه ها و تحقیقات میدانی صورت گرفته از این خانه ها به مقایسه و تطبیق تزئینات شاه نشین در خانه های سنتی شهر اردبیل پرداخته شده است. بدلیل مطالعات پژوهشی بر آثار معماری سنتی ایران چنین پژوهشی الزامی به نظر می رسد. نتایج حاصل از پژوهش این است که شاه نشین نقش بسزایی در طراحی خانه ها و تزئینات بکار رفته داشته و شاه نشین ها با تزئینات خاصی نظیر نقاشی، آئینه کاری، گچبری های، مقرنس کاری نفیس همراه بوده است.

کلمات کلیدی: خانه، معماری، تزئینات شاه نشین، اردبیل.

مقدمه

واژه « خانه »؛ آن جایی که در آن آدمی سکنی می کند. (دهخدا، 1331: ص245). خانه یکی از مباحث مهم در معماری می باشد. انسان وقتی از غار بیرون آمد نیاز به سرپناهی داشت و بر این اساس طبیعی است که قدیمی ترین مورد معماری، ساختمان خانه باشد. این امر از عصر حجر شروع شد و عناصر دیگر معماری از بعد زمانی فرع بر آن است. (پیرنیا، 1387: ص153). آن چه معماری خانه های سنتی ایران را از سایر معماری منازل مسکونی جهان جدا می کند احترام به انسان و فضا در تعریف مفهوم خاصی از خانه را برای بیان مفهوم سکونت می باشد. شاه نشین، پیشگاه، صدر، هر قسمت برتر از قسمتهای دیگر تالار یا اطاق که تخصیص به بزرگان داشته باشد و آن جایی است چون محراب که در قسمت صدر اطاق سازند چنانکه در حمام نیز باشد. قسمت پیش تالار که زمین آن بلندتر از زمین قسمتهای دیگر است و صدر همان است رواق و ایوانی برجسته تر از سطح کوشک و قصر که شخص پادشاه در آنجا جلوس میکند. محلی از عمارات که شاه در آن نشیند. شاه نشین